

Omkring et mindeskrift.

Af Z. D. LANDO.

Julius Hirsch in memoriam. Behrens, Karl Christian (udg.): Der Handel Heute. In memoriam Julius Hirsch. Tübingen 1962. (322 s.).

Denne bog var oprindeligt tænkt som festskrift, der skulle overrækkes Julius Hirsch på hans 80-års dag. Hirsch døde imidlertid kort forinden, og hyldesten er derfor blevet til en minderunc, som fagøkonomer, elever og venner i fællesskab har ristet over en af den moderne erhvervsøkonomis fortjenstfulde pionerer. Lovprisningen gælder ikke blot forskeren, læreren, skribenten, men tillige hans gode personlige egenskaber. Hirsch var trods sit iltre temperament, trods sin intense ærgerrighed, trods sin for-kælethed og deraf følgende lette sårbarhed et menneske af format.

Da Hirsch for 50 år siden gjorde sin entré i den akademiske lærerverden, var »Privatwirtschaftlehre« endnu i sin spæde vorden og blev af nationaløkonomerne be-tragtet og behandlet som økonomiens grimme ælling. Hirsch, der både disputerede og habiliterede sig hos nationaløkonomer – henholdsvis Dietzel og Eckert – og selv mente at høre hjemme i deres kreds, modtog derfor kun nølende det ham tilbudte docentur i »Privatwirtschaftslehre des Handels« ved Handelshøjskolen i Köln. Her virkede alle-rede den senere så navnkundige Schmalenbach og Walb, to pionérer inden for den egentlige »Bedrifts«-økonomi med banebrydende indsats på regnskabsvæsenets område. Hirsch skulle tage sig af handel, der på dette tidspunkt navnlig blev dyrket ved »Exportakademie«, senere »Hochschule für Welthandel« i Wien, hvor især Hellauer, grundlæggeren af »Welthandelslehre« gav denne disciplin system og indhold. Det er nok at minde om hans *System der Welthandelslehre – Ein Lehr- und Handbuch des internationalen Handels*, der udkom 1910, men som sidenhen opleverede adskillige oplag.

Hirsch's interesse for handel blev vakt af hans Bonner lærer Hermann Schumacher, der var udgået fra Schmoller's historiske skole, og som særlig havde beskæftiget sig med markedsdannelse og markedsorganisation (se hans *Weltwirtschaftliche Studien*, især afhandlingen om kornhandelen i U.S.A.). Man finder talrige spor af læremesteren i *Der moderne Handel*, som er Hirsch's hovedværk, og hvor han søger at belyse han-delens funktionelle betydning for erhvervslivet, dens struktur og organisation. Han opstiller – ligesom deduktivt – hovedtyper for engroshandelen, analyserer detailhan-delens driftsformer og dens koncentrationstendenser. Udenrigshandelen får kun en skeletagtig behandling. Betegnende for bogen er, at den indgår som del af samle-værket *Grundriss der Sozialökonomik*, således at handelens driftsøkonomi kun berøres glimtvis og sporadisk. Man mærker tydeligt forfatterens makro-økonomiske indstil-ling, og alligevel betragtes *Der moderne Handel* som et af de grundlæggende system-værker inden for handelens erhvervsøkonomi – i dette ords nu knæsatte betydning. Dette er et af de mange eksempler på, at det er svært at trække en skarp skillelinie mellem nationaløkonomi og erhvervsøkonomi. Enkeltbedrifterne er jo de småstykker, der er sammenføjet til helheden, som udgør samfundets økonomiske mosaik.

Hirsch blev tvunget ind i de driftsøkonomiske tænkebaner, da han i 1916 blev knyttet til »Reichspreisstelle«, hvor han med stor fremgang fik lejlighed til at anvende de schmalenbachske distinktioner mellem »Kosten« og »Aufwand«. I sin senere stilling som departementschef, »Staatssekretär« i Reichswirtschaftsministerium fik han måske nok så meget brug for sin almen-økonomiske viden. På grund af de mange presserende spørgsmål i genopbygningens Tyskland måtte teorien dog vige for erhvervs politikken. Han vendte dog allerede i 1922 tilbage til den akademiske lærergerning som honorarprofessor ved Berlins Universitet, samtidig med at han blev beskikket som docent ved den derværende handelshøjskole og ved Højskolen for Politik. Under naziregimet måtte Hirsch flytte sine teltpæle uden for Det tredje Rige. Grunden til, at han valgte Danmark som tilflugtsted, var en blanding af praktiske hensyn – naboskabet til hjemlandet – og en vis interessefølelse for landet. Her kom han til at virke ved Handelshøjskolen i København, indtil den tyske besættelsesmagt tvang ham bort. Det blev U.S.A., der gæstfrit tog imod ham, og hvor han forblev til sine dages ende.

Bogen bringer både personlige og faglige bidrag. Danske læsere vil gennem Gudrun Thranes varmhjertede erindringsbillede af Hirsch, hvis trofaste assistent hun var under hans sidste år i Danmark, få et levende indtryk af hans virke og betydning her i landet. Hendes bidrag bærer overskriften »Professor Hirsch in Dänemark«. Der savnes heller ikke bidrag fra enkelte af afdødes åndelige livvagt. Således har Jørgen Thygesen, tidligere direktør for H.B., nu leder af Duttweiler Institutet i Rüschiikon/Schweiz, skrevet om »Konsumgenossenschaft heute und morgen«. Hjerno Jepsen gør rede for »Aufgaben und Möglichkeiten der Wirtschaftsprüfung in internationaler Sicht«, og Hans C. Christiansen, der har stået Hirsch særlig nær, afslutter minde skriftet med en interessant artikel om »Grönland – ein Beispiel kurzfristiger Planung und Entwicklung von primitivem Tausch zu modernen Produktions- und Vertriebsformen«.

Hirsch's indsats i tysk forskning og økonomisk administration gennemgås af hans første assistent, den nu også afdøde Bruno Rogowsky, hvortil le Coutre føjer nogle personlige minder, og Tiburtius skriver om ham som grundlæggeren af Forschungsstelle für den Handel. Hans enke, Edith Hirsch giver et kort rids af sin mands opbrud fra Danmark, hvor Alvin Johnson kort før hans afrejse havde tilbudt ham en lærestol ved New School for Social Research i New York. At det ikke var småting, Hirsch med sin vante virkelyst kom til at udrette i U.S.A., aflægges N. D. Warrens artikel et indgående vidnesbyrd om. Dertil føjer Daniel Bloomfield, lederen af Boston Conference on Distribution, sin hyldest.

Fagkollegernes hyldest til den afdøde bevæger sig for det meste omkring hans banebrydende betydning for udforskningen af handelens veje og former. Helt for egen regning står dog Wiener højskolens grand old man, Oberparleiters redegørelse for »Welthandelsdynamik und Unternehmer«, der behandler adskillige aktuelle problemer, blandt andet de kvalitative strukturændringer, kapitalintensiteten og driftsherrisikoen. Artiklen er dog nærmest at betragte som en fortræffelig appetitvækker.

Lige så lidt som Oberparleiter gør de andre forfatteres bidrag indtryk af at være afstøvede skrivebordsskufferesidua, hvilket desværre ofte er tilfældet ved slige lejligheder. Robert Nieschlag skriver om »Der moderne Grosshandel«, nu afdøde Gottlieb Duttweiler om »Dynamik im Handel«, E. H. Weinwurm-Wenkhoﬀ om »Einkaufsverbände des Handels im Umbruch«, Carl Ruberg om »Vom Verbraucher erzwungene Risiken des Einzelhandelsbetriebes«, Wolfgang Fleck om »Der Betriebver-

gleich im modernen Handel« og Friedrich Priess om »Probleme der Selbstbedienung«. Foruden det allerede nævnte bidrager Tiburtius med »Der Beitrag der Bildung zur Gewinnung des Nachwuchses für den Einzelhandel«.

Hirsch's søn, Rudolf Hirsch beskæftiger sig med et højaktuelt emne: »Im Handel von morgen: Einsatz elektronischer Gerätæ«.

Mindeskriftets udgiver, Karl Christian Behrens kaster nogle strejflys over systematiseringsproblemet inden for detailhandelens driftsformer og prøver forskellige klassifikationsmetoder. Forfatteren kalder sin artikel »Versuch einer Systematisierung« etc. Det drejer sig således mere om et kortfattet forsøg på at opstille problemet end på at drøfte mulighederne for dets løsning. Denne lille indvending og fremstillingens abrupte filosofiske distinktioner ufortalt må artiklen dog siges at være tankevækkende.

Hirsch har efterladt sig en meget omfattende og alsidig økonomisk produktion. At domme efter sit videnskabelige vingefang var han encyklopædist, eller om man vil universalist; efter sin metode må han nærmest betegnes som eklektiker i antikkens bedste forstand. Han byggede snart på den klassiske, snart på den historiske og den østrigske skole, støttede sig også lejlighedsvis til J. M. Keynes, J. M. Clark, F. H. Knight, Joseph Schumpeter, Eugen Schmalenbach og andre store navne, men gik heller ikke uden om det yngre kuld af økonomer. Hirsch yndede ikke kastevæsenet, som særlig var i hævd hos indehaverne af de akademiske lærestole i økonomi ved universiteterne, dengang de første handelshøjskoler spirede frem. Ligesom de gamle eklektikere med sammenføjning for øje hvert sted overtog den lære fra divergerende filosofiske skoler, som forekom dem mest plausibel og formålstjenlig, således øste også Hirsch fra de efter sit tykke bedste teoretiske og praktiske kilder. Han havde kun én ting i sigte: at fremme den økonomiske erkendelse. Han skelnede ikke mellem national- og privat-økonomi. De var for ham bare dele af en og samme enhed.

Højt kvalificeret salgschef HD og/eller cand. pharm.

Vi er et dansk medicinalfirma inden for Astra-koncernen, Skandinaviens største medicinalfabrik, der søger en kvalificeret mand til posten som salgschef. Stillingen er selvstændig og interessant. Vedkommende får til hovedopgave at lede salgsafdelingens funktioner.

Vedkommende må have erfaring i moderne salgsledelse og reklame, helst **HD** i salg og reklame, ligesom erfaring inden for medicinalvarebranchen, evt. **cand. pharm.**-eksamen vil være en fordel, men ingen betingelse.

Vi kan tilbyde kontorer i moderne, lyse lokaler, idet vi på grund af firmaets ekspansion i øjeblikket har ny fabriks- og administrationsbygning under opførelse i Glostrup til indflytning i slutningen af dette år. Der gives en god gage, fordelagtig pensionsordning, ligesom der stilles vogn til disposition.

Er De en dynamisk ung mand, der med entusiasme vil sætte Deres arbejdskraft ind på, at firmaet fortsat skal ekspandere, kan vi tilbyde en stilling med gode fremtidsmuligheder.

Skriftlig henvendelse med referencer og anbefalinger bedes stilet til direktionen for

A S T R A A / S Kiekkuren 8 København S